

Okrajne ceste na Kranjskem,

kako naj bi se vzdržavale v prihodnje.

Med najiminitnejše naloge deželnega zbora kranjskega spada gotovo ona, da se: prvič okrajne ceste vzdržujejo v boljšem stanu, kakor zdaj, drugič pa, da se bremena vzdržavanja cest razdelé po vseh okrajih dežele bolj enakomerno.

Deželni zbor imel bo priliko pokazati uže letos pri rešitvi prošenj, katere zadevajo cesto iz Rakeka preko

Bloške Police, katerih načel se namerava poprijeti gledé okrajnih cest, izrekoma, ali je načeloma za ali zoper to, da se gotovi del okrajnih cest vsakega okraja uvrsti med deželne ceste. — Prej ko se spuščamo v n drobno razpravo teh vprašanj, podamo kratek pregled gospodarstva okrajnih cestnih zakladov iz leta 1882. na podlagi letošnjega poročila deželnega odbora, v katerem žalibog pogrešamo važnega podatka, namreč, koliko dolžine okrajnih cest ima vzdržavati vsak okraj.

Izkaz

vseh dohodkov in stroškov okrajno-cestnih zakladov leta 1882.

Cestni okraj	Dohodki					Dolgost ceste v kilometrih	Stroški									
	na		Skupni dohodki		Za poprav- ljanje uže ob- stoječih in za napravo novih umestnih del		Za poprav- ljanje in razširjanje cestá		Za po- tovanje		Različni izdajki		Skupaj			
	%	gld.					kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.	kr.	gld.
Postojna	10	19	22	1380	50	34·160	261	65	249	94	28	—	—	—	1403	11
Škofja Loka	16	6690	85	6395	75	78·712	2467	18	221	52	150	—	50	41	3654	09
Brdo	4	—	—	—	—	64·700	—	—	—	—	—	—	—	—	1185	—
Bistrica	6	900	—	2548	01½	31·205	426	89	153	—	120	—	7	—	2569	61
Kočevje	10	2682	49	5382	02½	131·205	1744	97	2255	64	352	77	291	04	5376	94½
Velike Lašče	20	1300	—	2168	96	59·312	430	90	197	63	217	60	71	96	1951	27
Krško	10	3180	—	5828	45	96·733	2084	43	2147	22	473	—	40	—	5869	01
Idrija	25	—	—	—	—	43·793	—	—	—	—	—	—	—	—	14490	22½
Kranj	6	3310	—	3550	35	98·260	987	01	260	26	140	—	213	60	1900	87
Kranjska gora	9	826	3	984	73	10·377	774	84	47	40	18	—	40	—	951	26
Lož	15	2900	10	3145	32	47·155	121	50	908	27	139	63	47	60	2765	25
Ljubljanska okolica	10	9600	—	10213	70	182·443	2882	—	2646	57	450	—	210	—	8509	57
Kostanjevica	6½	—	—	—	—	40·908	—	—	—	—	—	—	—	—	2010	—
Litija	10	4690	59	8868	39	119·761	1340	—	647	—	400	—	55	29	8873	70½
Logatec (Planina)	—	5031	41	5372	07½	47·277	814	47	2644	68	—	—	160	—	5632	49
Metlika	10	2300	—	2332	83	82·430	625	99	354	71	344	28	104	83	2196	45
Mokronog	99	2380	—	3356	81	63·450	1402	80	475	88	209	—	200	—	2704	83
Tržič	7	800	—	1002	48	14·042	412	25	479	97	6	—	42	98	1180	27
Vrhnika	9	3000	—	3024	22	63·851	1058	80	344	07	239	10	91	78	2508	02
Rateče	10	1524	48½	2582	93½	53·677	1635	03½	113	45	175	12	12	92½	2498	81
Radoljica	18	7536	69	8203	60	86·411	3399	50	1978	16	402	38	84	50	8730	76
Ribnica	25	4200	—	4312	28	66·054	865	40	1864	13	594	30	116	21	3779	22
Novomesto	10	3250	—	3481	56	128·800	904	94½	737	96½	356	—	10	80	3396	31
Žužemberk	12	980	—	1000	—	48·406	624	26	93	63	167	—	9	63	1009	80
Senožeče	10	1438	—	3693	26	20·882	93	80	414	70	71	71	19	87½	3382	47
Zatičina	4	1080	—	3201	66	27·779	298	80	111	61	219	56	155	91	835	48
Kamnik	6	4464	38	4478	93	103·423	2087	53½	—	—	305	—	1309	74	3947	77½
Trebnje	5	973	—	1041	47	54·534	511	62	179	14	201	—	25	20	1046	26
Črnomelj	20	3162	50	3275	47½	130·721	286	07	1984	59	196	—	121	81	3077	22
Vipava	9	1946	60½	1959	88	27·145	73	22	472	38	103	86	13	59	2027	63
Skupaj	—	97551	57½	120470	88	2058.225	28615	86½	21983	51½	6079	31	8981	22	91778	48½

Amerikansko-holandsko ravnanje pri sprav-
ljanji sena in otave.

Saksonski poljedelski časnik popisuje ravnanje Amerikancev in Holandcev s senom in otavo sledeče: Trava pokošena se mora spraviti kmalu po košnji, in tudi, če bi deževalo. Spravi se zvela trava v obzidje hiši po-

dobno, pa brez strehe; dnó obzidja, katero je se ve da brez oken, je tlak iz cementa. V tako obzidje se zmeče trava, se v njem razdelí čez in čez enakomerno in se sproti dobro tlači in to tako, da vsak delavec nima tlačiti več kakor 2 do 3 štirjaške metre in paziti ima na to, da je vsa trava pohojena enakomerno. Kedar je obzidje napolnjeno s travo do vrha, naložé se vrh trave

boko preorano za jaro setev najbolj zrahlja in pripravno stori.

Z globokim oranjem, katero mora se praviloma edino le pred zimo izvrševati, dovede se na zemeljno površje več ali manj tako zvane „mrtve prsti“, katera se pod znanimi prirodnimi zakoni ob zimskem času polagoma kemično razkroji in v rodovitno zemljo spremeni; na ta priprosti način se na njivi (sicer plitva) rodovitna zemlja polagoma izdatno in obilno pomnoži, pridobi se novega in potrebnega mineralnega gnojila ter se — sicer uže opešano — zemljišče zopet popolnoma zboljša. Tako zboljšano zemljišče (njiva, polje) more marljivemu poljedelcu iznova njegov trud in prizadevanje brez posebnih elementarnih nesreč obilo in dobro povračevati.

Mimogredé mi je še omeniti, da, ako se opešana njiva pred zimo bolj globoko orje, kot je bila to do sedaj navada, mora se pred oranjem ob enem tudi dobro pognojiti. Le-sem veljá zopet druga znana prislolica, ki veli: „Kdor svoje njive globoko orje, naj z gnojem ne štedi.“ A prec ob enem naj se nikdar preveč mrtve in nerodovitne prsti na zemeljno površje ne spravi, ker to bi znalo biti za nekoliko časa obilnim pridelkom izdaten zadržek, namreč do tlej, dokler se mrtva prst po kemičnih zakonih v rodovitno ne pretvori. Spodnja nerodovitna zemeljna plast naj se na do sedaj plitvo oranih njivah le polagoma na zemeljno površje privaja, to je, vsako jesen naj se nekoliko globokeje orje, s čemur se v malo letih na njivah rodovitna zemlja izdatno in obilno pomnoži, ter se vrednost taistih (njiv) očividno poveča. Prec ob enem pregloboko orati bi se reklo toliko, kot kmetijstvo (poljedelstvo) razdevati.

Ako se njive pred zimo pravilno preoravajo, prihrani se s tem v prihodnji pomladi oranje za oves, jari ječmen, živinsko krmo itd., s čemur je poljedelcu pomladanski čas veliko trudapolnega dela in dragega časa prihranjenega, ker mu za tako setev dotičnih njiv ni še enkrat treba iz nova orati. Pred zimo dobro in dosta globoko preorane njive se v prihodnji pomladi tudi zgodaj dovolj osušé, vsled česar možno je poljedelcu jaro setev o pravem času izvršiti. Taka zemljišča se pomladi pred setvijo le nekolikokrat z brano dobro prevlečejo in zrahljajo, na katera se potem dotično jaro žitno seme brez skrbi in z najboljšim vspehom poseje in pravilno zabraná.

Gotovo je vsakemu skušenemu kmetovalcu dobro znano, da se zgodnja in začasna pomladanska jara setev navadno dosta bolje obnese, nego se pozna in nepravočasna. Koliko dobička zopet tukaj!

Mlade poljske rastlinice povžijejo vlago, katera se ob zimskem času v pred zimo preorani zemlji nabere popolnem, ter se do časa, ko navadno suša nastopa, prav dobro vrastejo in tako vtrdé, da jim tudi precejšnja suša več občutno ne škoduje. Pred zimo dobro in globoko preorano zemljišče ob zimskem času tudi več vlage v-se sprejme in posrka, katera (vlaga) globokeje sega, nego je to na nepreoranih strniščih; taka (pred zimo preorana) zemlja se pomladi ob suhih vetrovih in solčnih dnevih le tako globoko kmalu osuši, kot so pri branjanji zobovi brane segali, a spodaj obdrži si pa še vedno dovolj potrebne in koristne vlage, kar je posebne važnosti za bolj suha zemljišča, na katera sicer suša uže zgodaj rada škodljivo vpljiva.

Nasprotno se pa ona zemljišča, katera bila so za jaro setev še le pomladi preorana in prirejena, ob suhem in veterinem vremenu pomladanski čas prav kmalu skoz celo brazdo in prerahljano prst totalno posušé, kar je gotovo na vspešno rast in obilni pridelek dotične jarine navadno najslabejšega vpljiva. Zavoljo tega, da pomladi

prehitro suša ne škoduje, je v krajih, kjer ta rada in navadno nastaja, za vsakovrstne zemlje oranje pred zimo za jaro setev vsega priporočila vredno, kar je bogatemu pridelku — v takih krajih — poglavitni in zeló važni pogoj.

Dalje je oranje njiv pred zimo za jaro pomladansko setev tudi zavoljo tega velike važnosti in posebnega pomena, ker se s tem škodljivemu plevelu in njegovemu pomnoževanju prav izdatno v okom pride. Na takem, pred zimo dobro preoranem zemljišči zgodaj pomladi izvršene jare setve se brzo vrastó in vkrepijo ter same ob sebi tako rekoč škodljivi plevel zadušé med tem, ko pomladansko preoravanje zemljišč za jarino raznim goltam in plevelu izredno dobro ugaja in ga samo ob sebi izdatno pomnožuje.

Ako še enkrat vse navedene prednosti v umnem poljedelstvu predzimskega oranja v pošteveh jemljemo in jih na vse strani temeljito prevdarimo ter pravo korist njihovo vredno ceniti vemo, nam ne bode ravno težavno do sklepa priti, da se v svojo lastno korist preoravanja njiv za jaro pomladansko setev pred zimo, kjer to okoliščine in krajne razmere dopuščajo, splošno in krepko oklenemo. Nepreorana strnišča ob pomladanskem času naj bodo nam pa vprihodnje svarilni izgled nevednosti ali pa grde vnemarnosti in slabega gospodarstva naših domačih poljedelcev.

Čas, ob katerem bi se o zimskem času v celi mili domovini nikjer več nobenega nepreoranega strnišča ne nahajalo, imenovati bi se moral blaženi čas pravega kmetijskega napredka, ker potem in na ta način bi domače poljedelstvo v vseh svojih strokah še le do prave popolnosti dospelo.

Da bi se pa domači poljedelci o resničnosti mojega današnjega dopisa sami z lastnimi očmi prepričali, naj poskusi vsak (komur to še znano ni) uže letos pred zimo vsaj po eno njivo za prihodnjo pomladansko (jaro) setev dobro in pravilno preorati, kar gotovo nobenega prevelikega truda stalo ne bode. Ko bode enkrat vsak sam iz lastne skušnje očitni vspeh in veliko korist takega početja previdel, prišel bode gotovo do sklepa: „Kar lahko uže letos v jeseni storim, ne smem v prihodnje nikakor več na pomladanski čas odlašati.“ Bog daj srečo, a pravemu napredku v povedanem obziru nakloni pa brez odločka vse poljedelce cele mile domovine!

M. Rant.

Okrajne ceste na Kranjskem,

kako naj bi se vzdržavale vprihodnje.

(Dalje.)

Omenili smo uže v zadnjih „Novicah“ nepopolnosti izkaza o dohodkih in stroških okrajno-cestnih zakladov l. 1882. Kar zadeva % uaklad za potrebščine okrajnih cest, dostavljamo le to, kar se nam je privatnim potom naznanilo, da ima namreč okraj logaški 14% naklade.

S tem pa, da zdaj vemo % naklad vseh okrajev, za razmero bremen posameznih okrajev še nismo dobili prave podobe, ker % kažejo nam deloma samo denarna bremena za cestne namene. Koliko je cestno breme vsacega okraja v tla ki za vzdržavanje cest, tega nam „izkaz“ ne pokaže. Le iz dveh okrajev, iz vipavskega in iz loškega podale so obravnave zadnjega deželnega zbora oziroma njegovega gospodarskega odseka zeló jasno podobo omenjenih bremen.

Izredno ugodne so namreč razmere vipavskega okraja, ker tam poravnajo se vsi stroški za okrajne ceste z 9% naklado ali vzdržavanje 27 kilometrov tamošnjih okrajnih cest z vodstvom, nadzorstvom, posi-

panjem, popravljajem mostov ostane na leto 2027 gld., ali vzdrževanje vsakega kilometra ceste v vipavskem okraji stane po 75 gold. na leto.

Vse drugače je v okraji logaškem: tam stane po sami 14% nakladi vsak kilometer ceste blizo 120 gold., na leto, poleg tega pa je še vsa tlaka za vzdrževanje. Koliko stane vzdrževanje tamošnjih najbolj povoženih cest, to naj presodijo častiti bralci iz sledečih podatkov izvedencev, predstojnikov okrajnih cestnih odborov logaških in ložkih, kateri, akoravno oddani z namenom, dokazati potrebo izrednih pomočkov, vendar tudi še zeló omejeni kažejo veliko razliko bremen posameznih okrajev.

Pri računanju oziralo se je pri vsaki progi posebej, po koliko voz se prevaža po nji na dan in na leto in to na podlagi izkazov južne železnice, po koliko metričnih stotov blaga se na postaji Rakek oddaja (odvažajo in privažajo) vsako leto, po množini blaga pa tudi po številjenji preračunalno se je poprečno število voz na delavnik na vsaki progi. Po tem vravnala se je potreba nasipanja cest.

Stroški za posipanje pa so se preračunali pri vsaki progi s posebnim ozirom na oddaljenost kamnolomov in pa na množino peska ali šotra, katerega se more pripeljati na cesto poprek vsak dan in to zopet po dvojnati mogočnosti, ki se ravnate po slabšem ali boljšem stanu dovoznih potov od kamnolomov.

Izvedenci trdili so, da se prevaža sèm ter tjè vsak delavnik:

- a) na progi Rakek-Bloška Polica po 300 voz,
- b) " " Bloška Polica-Novavas po 156 voz,
- c) " " Bloška Polica-Babnopolje po 84 voz,

Letni stroški za vzdrževanje pa so se preračunali, ako se računa po pol kub. metra na voz:

a) za 14,2 kilomet. dolga progo Rakek-Bloška polica na leto	17.565 gold.
pri nakladanji po $\frac{3}{4}$ kub. metra pa	13.800 "
b) za 10 kilomet. dolgo progo Bloška Polica-Novavas pri nakladanji po $\frac{1}{2}$ kub. metra	7.260 "
pri nakladanji po $\frac{3}{4}$ kub. metra pa	6.060 "
c) pri 19 kilom. dolgi progi Bloška Polica-Babnopolje pa pri nakladanji $\frac{1}{2}$ kub. metra	5.890 "
pri nakladanji $\frac{3}{4}$ kub. metra pa	5.073 "

Te številke kažejo, da bi tudi v ugodnejšem, po izvedencih za zdaj pripoznanem slučaju vsi letni stroški vzdrževanja znašali

pri progi a) za kilometer po	1091 gold.
" " b) " " "	726 "
" " c) " " "	387 "

Po teh številkah ne bo se dalo tajiti, da je za vzdrževanje ravno omenjenih cest treba tudi izrednih sredstev.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarsko-podučne stvari.

Novi gospodarski stroji.

Spisal Ivanov Gabrovčan.

IV.

(Konec.)

Pri vsej tej sreči Posojnikov um še ni miroval. Baš tik njegovega poda tekkel je potok, ki je v deževnem vremenu jako narastel. Če morejo goniti ljudje in živina mašino, ali bi je ne mogla tudi voda, ta najce-

nejša moč, mislil si je Posojnik. Premeril je svet okoli poda ter sprevidel, da se dá voda vzdigniti par čevljev, da potem z večjo močjo na kolo teče. Marsikak gospodar bil bi se obotavljal, začeti take poskuse, ali naš Posojnik ni bil tak mož. Dal je zajeziti vodo, poravnal je malo strugo ter postavil mlinsko kolo pod jez. To kolo bilo je v zvezi z drugimi malimi vreteni, in ta vretena z mašino. Spustil je vodo na kolo, in prazno mlatilnico je pač voda gonila, ali mlatiti ni mogla. Vsak gospodar bi bil obupal, ali Posojnik je imel glavo na pravem konci. Poklical je na pomoč bistrumnega kolarja, in ta mu je v enem tednu popravil korito in kolesa. Zopet so spustili vodo na kolo, a zdaj je bilo drugače. Mlatilnica je celó prehitro mlatila, morali so nekoliko vode na strani izpustiti. Zdaj je prispel Posojnik do vrhunca svoje sreče. Bil je lahko ponosen na-se in na svoja dela. Vsa dolina ga je hvalila ko najbolj umnega gospodarja ter ga tudi posnemala. Od blizu in daleč hodili so ogledovat njegove naprave, in vsak, kdor je le mogel, skušal se je ravnati po njem.

Nekega dne pripeljal se je gosposko oblečen človek na Posojnikov dom, pregledal je vse, ter se potem zopet odpeljal, kakor so nekateri mislili, v Ljubljano. Čez dobrih 14 dni dobil je Posojnik od c. kr. vlade zlato medalijo za zasluge v gospodarstvu. A kmetje so prvokrat videli, da cesarska vlada ne skrbi samo za pobiranje davkov, temuč da ji je tudi na srci blagostanje ljudstva. To dosedanje mnenje našega kmeta je tudi bilo opravičeno, ter mu želimo z boljšim mnenjem o vladi še boljše prihodnosti.

* * *

A zdaj se moram posloviti od lepega kraja Ž. na krasnem sorškem polji. Opisal sem vam, kako so se tu vpeljali gospodarski stroji, posebno mlatilnica in slamo-reznica, ki opravljate najtežja kmečka dela. Kdor je poznal poprej te kraje ter zašel kedaj med pridno ali trpeče to ljudstvo, ta se ne more prečuditi, kako se je vse spremenilo. Koliko tarnanja, zdihojanja si moral preslišati! Kmečki stan so tudi sami zaničevali, razvedrilo se jim je lice le tedaj, če jim je kdo pripovedoval, da ne bo v nebesih nobenega gosposkega človeka, temuč sami kmetje.

Naj pa stopi kedo izmed bralcev danes v to vas, ta je pač ne bo mogel prehvaliti, kajti naš kmet se je zopet zavedel svojega častitljivega stanu. A vidno se je pomnožilo tudi njegovo blagostanje. Odslej je boljše volje plačeval cesarju davke, in veselega srca odmeril je svojemu duhovnemu pastirju pri biri obilnejšo mero.

Pred dobrimi 10 leti bile so hiše večinoma lesene, s slamo pokrite, danes izgledajo ko župni dvorovi (farovži). V zadnjih letih dobili so šolo, župana, in vsak čas pričakujejo, da jim bode mil. nadškof tudi gospoda župnika za stalno postavil. Ustanovili so bralno društvo, in vsaka hiša brez izjeme je naročena na družbo sv. Mohorja, a boljšim gospodarjem prihajajo vsak teden na dom ljubljanske „Novice“. Vsaj so pa vaščani tudi sami spoznali to spreobrnjenje. Skoraj bi ne veroval, da bi vojaki za svojo godbo iz zmagovitega boja ponosneje stopali, kot naši možaki, ko jih na Gospodov dan lepo vbrano in milo doneče zvonjenje iz farnega zvonika vabi k cerkveni slovesnosti. Iz srca se moraš radovati, če jih pogledaš, te krepke možake in žene, ter njih zarod, čvrste fante in zala postavna dekleta.

Ko je Posojnik omožil svojo hčer v bližnjo vas, bila je med balami z belo-modro-rudečimi trakovi okinčana mlatilnica namesto starih kolovratov, katere so navadno neveste v prejšnjih časih za balo dobivale. In če še povem, da je ravno zdaj Anžičev Jože iznašel novo železno past za lisice in dihurje, kar pa mislim

*

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 27. decembra 1883.

Obseg: Okrajne ceste na Kranjskem, kako naj bi se vzdržavale vprihodnje. (Dalje in konec.) — Črna redkev — zdravilo zoper kamen v mehurji. — Da zajci in drobnica ne oglodajo sadnega drevja. — Mah odpraviti od sadnega drevja. — Gospodarske novice. — XIX. občni zbor Matice Slovenske 5. dan decembra 1883. (Konec.) — Letno zborovanje društev: „Vdovsko učiteljsko društvo“, „Slovensko učiteljsko društvo“ in „Narodna šola“ v Ljubljani. (Dal.) — Spomini na veliko slavjansko romanje v Rim leta 1881. (Dalje.) — Hrvatska in novi ban baron Khuen. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

**Okrajne ceste na Kranjskem,
kako naj bi se vzdržavale vprihodnje.**

(Dalje in konec.)

Sploh se nam bo pritrdilo, ako sedanje vzdržavanje okrajnih cest in njih stan označimo s tem, da izrečemo: okrajne ceste na Kranjskem so večidel v slabem stanu, breme vzdržavanja pa je vendar za posestnike težko in toliko težje, ker ni razdeljeno enakomerno, ne gledé okrajev in ne gledé posameznih posestnikov.

Vzroke teh razmer smo že deloma navedli, nekoliko hočemo jih še zdaj omeniti, vendar pa se ozirati v prvi vrsti na one vzroke, v katerih nahajamo vsaj kažipot, kako priti do boljših cest.

Da je sestava cestnih odborov sama deloma neugodna za vzdržavanje cest v dobrem stanu, se je že prevečkrat povdarjalo, in nihče ne bo tajil, da je posel cestnih odborov toliko težavnejši, kolikor večje je breme vzdržavanja in kolikor večja revščina dotičnega okraja.

Poglavitna vzroka, da so naše ceste slabe, pa sta dva: prvič smatra vsak posestnik vzdržavanje ceste za tlako, drugič pa posamezni posestniki cest večidel vzdržavati oziroma popravljati ne znajo ali nočejo znati.

Ker imajo posestniki nasipanje cest večidel za tlako, zato se primejo tega dela še le tedaj, kedar jih temu prižene sila, pa je tudi delo večidel storjeno po tlačansko, namreč po enkrat na leto ali še to ne, se nasmeti nekaj peska vrh blata, in tlaka je opravljena, cesta pa ostane bolj podobna strugi hudournika, kakor poti, po kateri naj bi se moglo voziti. O drzanji blata, o tem, da bi pesek za posipanje ne smel biti ne predebel ne predroben in ne mehak, še ne govorimo ne, ravno tako bi bilo tudi odveč, opomniti potrebe kidanja snega itd. Pa tudi drug vzrok, da kmetovalci, ki sicer znajo orati, kositi in druga poljska dela, ne znajo cest popravljati, ker se tega niso nikjer učili, ni brez veljave, vendar pa bolj v zvezi s prej omenjenim pomanjkanjem dobre volje.

Najkrajša pot, tem napakam ogniti se, bi bila sicer ta, da dežela prevzame vse okrajne ceste v svojo skrb,

ker potem bi „tlaka“ odpadla in vsak, kdor bi cesto popravljaj, bil bi za to plačan, pa tudi bi se ceste popravljale pravilno po strokovnjakih, izučenih cestarjih pod nadzorstvom strokovnjakov inženirjev. — Po tem sredstvu bilo bi se tudi gotovo uže zdavnej seglo, ako bi ne bilo zvezano s „plačevanjem“, to je, z velikimi novimi bremenami, ki bi se morali naložiti davkoplačevalcem vse dežele za cestne potrebščine. Sosedna dežela Koroška ima vzdržavanje cest tako vredjeno in ima dobre ceste pa tudi velike stroške; sosedna Štajarska ni se poprijela pravila Korošcev, pa tudi ne posnema Kranjske, temveč ima iz vsake nekaj, namreč razun nepodpiranih okrajnih cest take, za katere daje podpore, pa tudi nekaj takih, katere vzdržuje iz deželnega zaklada.

Tudi Kranjska ima uže eno okrajno cesto, namreč novo grosupeljsko-krško cesto, in deloma tudi ono s Pijave Gorice preko Turjaka na Vélike Lašiče v deželnem oskrbovanji, in kakor so se čuli glasovi v zadnjem zasedanji deželnega zbora kranjskega, pride bržčas do tega, da sprejme za enkrat dežela gotov del (odstotek) okrajnih cest vsakega okraja v deželno oskrbovanje. — Mi se načeloma ne protivimo tem namenom, toda na eno, na denarno stran in s to zvezana nova bremena moramo zopet in zopet opozarjati odločilne kroge. Zato pa pri tej priliki sprožimo tudi misel, po kateri, ako se vresniči, bo posameznemu deželanu mogoče, ogniti se novih bremen za ceste.

Ako smo namreč omenili, da kmetovalci sploh ne znajo cest vzdržavati, moramo pa nasproti pripoznati, da imajo gotovo najboljšo sposobnost za to, da preskrbijo privažanje peska, tudi za pripravljanje peska ali šodre, in po naši misli dala bi se pri tem delu najti pot, po kateri bi bilo vsakemu kmetovalcu mogoče, s pripravljanjem in privažanjem peska si ono zaslužiti, kar bi moral tako v denarjih plačevati za ceste v deželni zaklad. Nasproti pa je ravno po tej poti deželnemu odboru mogoče, ako to prav vredi, preskrbeti si po najnižjih cenah za posipanje cest potrebnega gradiva. Konečno pa bi se po tej poti tudi začela poravnavati dosedanja krivica nasproti onim okrajem, ki so bili do zdaj zarad preobilnosti cest in dragocenosti vzdržavanja primeroma preobloženi, ker dana bi bila po ravno tej poti prilika vsakemu posamesnemu posestniku, zdaj z delom za vzdržavanje cest si pri-

meroma več prislužiti, kakor pa bi bilo dotično novo, na-nj spadajoče breme za deželno blagajnico.

Ta poskušnja v manji meri mogla bi se poskusiti uže v svojem oskrbovanji ali jih deloma sprejme v svoje oskrbovanje.

Gospodarske izkušnje.

Črna redkev — zdravilo zoper kamen v mehurji.

Kakor piše časnik „Der Obstgarten“, šteje se na Francoskem sploh uživanje črne redkve za izvrstno zdravilo zoper kamen v mehurji, pa tudi sploh zoper boleznim mehurja in obisti. Pripoveduje se med drugim, da je maršal vojvoda Islyski, ko je bil poveljnik v Algieru, grozovite bolečine trpel za kamnom v mehurji. Ko mu vsa druga zdravila niso nič pomagala, poskusil je po danem mu svetu, uživati črno redkev in potem je v kratkem času popolnem ozdravil od te bolezni. Vsled tega dal je po svojem zdravniku dr. Philippe-u sestaviti obširno poročilo o ozdravljenji in poslati akademiji znanost v Pariz. Od onega časa izvedelo se je o več družih ozdravljenjih enakih bolnikov, med temi takih, katerim kopelji v toplicah Viehyskih poprej niso imele nikakoršnega vspeha.

Da zajci in drobnica ne ogledajo sadnega drevja,

priporoča se razun družih, uže dosti znanih pripomočkov tudi ta, da se ovčji gnoj razredi v vodi toliko, da se lahko dobro razmaže, s tem se debela sadnega drevja pomažejo in po tem se ga ne dotakne ne zajec ne ovca ali koza.

Mah odpraviti od sadnega drevja

priporoča „D. O.“ sledeči pripomoček. Z navadnega lesnega pepela skuha se srednje-močnega luga, temu se dodá na vsakih 10 litrov po $\frac{1}{4}$ kile karbolske kisline, vse skupaj se zavre in po tem s to tekočino s slamnato metlico pomažejo debela z mahom poraščena. V malo dneh mah odpade in se na tistem mestu ne prikaže več.

Gospodarske novice.

* *Po koliko cest imajo posamesne dežele v primeri svojega površja, videti je bilo v zadnji švicarski deželni razstavi. — Ona primera kaže sledečo podobo razvitka posameznih dežel:*

	kilometrov cest	
	na 1 km. □ površja	na 1000 prebivalcev
Belgija	0.83	4.9
Badenska	0.59	6.3
Francoska	0.50	8.4
Švica	0.32	5.0
Avstrija	0.18	1.8
Svedska	0.13	13.2

To kaže, kako malo cest imamo pri nas v primeri z drugimi deželami v veliko škodo vsakovrstnega pridelovanja in izrekoma pridelovanja kmetijskega.

* *C. k. viša šola za kmetijstvo na Dunaji.* Iz poročila tega zavoda za preteklo šolsko leto 1882/3 posnamemo sledeče: Vpisanih je bilo učencev 522, in to 262 za poljedelski, 260 pa za gozdarski oddelek, med prvimi bilo je 216 rednih, 46 pa izrednih, med drugimi pa 241 rednih in 19 izrednih učencev. Iz prejšnjega leta jih je prestopilo 332, na novo pa se jih je vpisalo 190 učencev. — Med vpisanimi učenci je 494 domačinov, ostali pa so tujci, po domovinstvu uvrsté se na po-

samesne dežele tako: iz Českega 120, z Moravskega 82, z Galicije 70, z Niževstrijskega 64, iz Oggerskega in Erdeljskega 41, iz Šleskega 23, s Hrvatskega in Slavonije 17, iz Gornjeavstrijskega 16, iz Koroškega 15, s Kranjskega 11, iz Štajarskega 9, iz Tirolskega 8, iz Bukovine 7, iz Goriškega 4, iz Dalmacije 3, z Istrije 2, z Solnograškega in Predarelskega po 1. Med tujci je: Nemcev 11, Rusov 8, Lahov 5, Rumunca 2, Francoz 1, Švicar 1. — Prvi državni izpit napravilo je 41 učencev, drugi izpit pa 18, izpit z diplomom prestalo je 13 učencev.

Slovenska Matica.

XIX. občni zbor Matice Slovenske

5. dan decembra 1883.

(Dalje in konec.)

Predsednik Grasselli predlaga, da zbor v znamenje sožalovanja za umršimi družabniki ustane. (Se zgodi.)

Prof. Pleteršnik stavi predlog, da, ker je grof Harrach naklonil „Matici“ tako znamenito darilo z namenom, da se pospešuje vzajemnost in zblíževanje med Čehi in Slovenci, ker so se člani slovenske deputacije za svojega bivanja v Pragi preverili, da je gospod grof Harrach nam Slovencem posebno dobrohoten: da se imenuje častnim članom „Matice Slovenske“.

Predlog se enoglasno in z navdušenimi živio-klici vzprejme in predsednik Grasselli pripomni, da bode to imenovanje takoj brzojavno naznanil.

Kot 3. točka je na dnevnem redu poročilo blagajnika. Blagajnik Vilhar prečita računski sklep za l. 1882. in proračun za l. 1884. Slednjemu povzamemo naslednje podatke: Dohodki: obresti od vrednostnih papirjev 403 gold., od naložene gotovine 20 gold., čisti dohodki Matičinih hiš 1600 gold., letnina društvenikov 2080 gold., skupilo za knjige, ki se morda prodajo, 300 gold., vkup 4403 gold. Stroški: Upravni stroški 900 gld., vezanje knjig 200 gld., razni izdatki 100 gld., vkup 1200 gld. Tedaj bi preostajalo za poravnanje zastalnih tiskarskih računov in za izdavanje knjig 3203 gld.

V debati, pričeti o blagajnikovem poročilu, oglasi se prvi dr. Ivan Tavčar ter opozarja na nedostatek, da se za leto 1883. račun ni položil in da se isto tako ni predložil izkaz društvenega premoženja. Na dani podlagi ni moči presojsati proračun za 1884. leto in ker se čuje, da se je načela glavica, predlaga, da se meseca januarija skliče izreden občni zbor, kateremu se predloži račun za l. 1883. in izkaz vsega Matičinega imetka. S tem predlogom pa da ne izreka nezaupnice ne odboru, še manj pa velezaslužnemu društvenemu blagajniku.

Ko je blagajnik Vilhar opazil, da proti temu predlogu nima čisto nič in je prof. Raič stavil par vprašanj, oglasi se odbornik Robič ter konstatuje, da se je glavica v istini načela, a ne še le letos, temveč uže leta 1874. Govornik povdarja, da je bil uže davno za to, da se „Matici“ povrne prabljená glavica in naglaša, da ima vse dotične akte pri rokah v pojasnilo.

Predsednik Grasselli omenja, da tudi on nima nič proti predlogu Tavčarjevemu in razlaga, da ni nikake ovire, uže danes sklepati o proračunu za l. 1884., ki se na račun za l. 1883. v nobeni točki ne opira. Da je „Matica“ več potrošila, nego je imela na razpolaganje, to je skeleča rana uže skozi več let. Poudarjalo se je, da mora „Matica“ priskrbeti potrebnih šolskih knjig. To je storila ter v ta namen izdala več 1000 gld. Sreča,